

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értekező cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hónapra	1 "

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer hasábrótt garmond sor ára 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22).
Haaensteln és Vogelmál (Neuer Markt 11).
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-tér 9 szám emelet.)

„KELET”

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.

Félévre 6 frt. Egy hónapra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

A gazdasági egylet vándorgyűlése.

I.

(D.) Azon gondolat, hogy országos gazdasági egyletünk vándorgyűlések által is adja életjelét, s a hazai földipar reformjára ezen általános érintkezés által is hatást gyakoroljon, a M.-Vásárhelyt épen a napokban megtartott ily gyűlés és gazdasági tárlat által az életrevalóság kérdésében igazolva van.

Hiában mivéljük, védjük, óvjuk és ápoljuk a test egy részét, ha a más részeket satnyulni engedjük, egyik résznek sorvadása maga után vonja a másikat, s eredményezi végre a teljes desorganizációt; s a mint van ez az egyéni fizikai élettel, épen úgy van az állam életével is; csak a tagok általános fejlődése, ép-sége s a vér egyforma és szabatos keringése az ép vérerekben eredményezhet egészséges jóllétet s testi, azután lelki gyarapodást egyaránt.

Reánk magyarokra nézve, kik preferenter földmivelő nép vagyunk, a nemzeti lét kérdései közé tartozik a gazdaság, és mégis institúcióinkban semmi sincs úgy elhanyagolva, mint épen e szakma; a mint folyt gazdaságunk Árpád és Tuhutum korában, úgy foly az szintén most is, talán csak annyi különbséggel, hogy a káposztát, burgonyát és tengerit meghonosítottuk.

Hazánk nagy részében még azon primitív váltó-ekékkel karczoltatjuk a szántóföldeket, melyeknek nyomait az ősdák és rómaiak korából hátrahagyva láthatjuk tarhegyeink kidomborodott határ-mesgyéiben, a közönség a nomád legeltetésben, osztatlan erdeinkben s közhelyeinkben csaknem a primaeva occupatiók korának slendrián rendszerét tükrözi elénk; és hol állunk még a birtok czélszerűbb kezelhetésének conditio sine qua non-jától, a tagosítástól, a mely nélkül főleg a közép- és kisbirtokosnak végre is koldusbotra kell jutnia?

Nagyon természetes, hogy ily országban, hol évtized óta annyi buzgó szózat, annyi korszerű törekvés oly kevés eredményt vonhatott maga után; hol a földre utalt nagy többség annyi csökönyösséggel ragaszkodik ősi barázdáihoz, s ősi szokásaihoz, épen nem kelhetnek bennünk vérmes reményeket a mostanihoz hasonlóan bármely jól lelkesült vándorgyűléseink, mert ha a talaj nincsen jól elkészítve, hasztalanul szórjuk abba a legjobb csirájú magvakat is; nálunk pedig a gazdaság terén reformeszmékre bizony nincsen a talaj elkészítve, mindamellett a szellemi mozgalom rendre átalakítja az emberek gondolkodásmódját, a példa és capacitatio apránként rést tör a legcsökönyösebb koponyába is, s így minden mozgalom, a mely az államházzvitel valamely terén életjelenséget mutat, elvégre a „lassu víz partot mos” közmondáshoz képest meg fogná teremni üdvös gyümölcsseit.

A mióta a magyar ministerium s általa a nemzet vette kezére az ország kormányát, kérdésen kívül nemzetgazdaságunk terén is jelentékeny lendület tapasztalható.

Közlekedési eszközeink, vasútaink jelentékeny szaporodása által a terményforgalom élénkebb lendületet s nagyobb láthatárt nyert, s a földipar fontossága kezd emelkedni, a gazdaság emelkedik az élet-professziók sorába, s a munka utáni anyagi eredmények e terén is kezdik serkenteni a haladás ösztönét.

S habár még az egész fejlődésnek csak igen gyöngye csiráit észlelhetjük, sőt mondhatni inkább csak a kedvezőbb éghajlat jelenségeit tapasztalhatjuk, mely alatt gazdaságunknak jobb lendületére következtethetünk; nem lehet megtagadni, hogy az érdekltség kezd megszületni azon eddig prosainak képzelt foglalkozás iránt, melynek körében a nagy római költő kereste a boldogságot, s mely elvégre is az ember nem táplálkozásának s így anyagi és szellemi existenciájának egyedüli alapja.

Sehol sem tanul az ember több türelmet, mint épen a gazdaság terén. Esős, zimánkós, ködös őszi napokban, átázva az éles apró esőtől, hagyja félbe százszor, ezerszer munkáját a földmives, küzdve akadályokkal, elemekkel, korlátozva az időjárás szeszélyeitől, kilesve az alkalmas szempillantásokat, veti el magvait a földmives az anyaföldbe, s türelemmel várja, míg az kihajtja csiráit, kiterjeszti gyöngye leveleit, meghozza virágát, s a késő magvakat ötszörösen, tízszeresen visszaadja, a mikor visszaadhatja; de hányszor forrázza ki a dér, a fagy a gyöngye csirát, hányszor tapossa le a szélvész, vihar és orkán a reményteljes terményeket, s hányszor veszi át a cséplőgépek szerepét a jégeső?

És mégis a gazda minden évben elveti magvait, el nem csüggedve a gyakori csalódásoktól, nem esve kétségbe, ha munkája terméketlen földbe esett, mert kitartása, türelme olykor csalódások után meghozza rendszerint az eredményt.

Ily türelemmel kell a mi gazdasági reformtörekvéseinknek is hatni a talaj előkészítésére; ily türelemmel kell hintenie a reformok magvait, sok hull belőlük terméketlen földbe, az idők rombolásai már is megmérhetetlen kárt és hátramaradást vontak magok után, de az eredmény bármely későre be fog következni, s hazánknak is elvégre el kell érnie azon korszakot, melyben e téren az összes emberiség vívmányait saját előnyére nemzünk is hasznosíthatandja, s habár mi e téren az elméleteknek is még csak kezdetén állunk, és kifogyhatatlan türelem kell bevárni a látható eredményeket, mind a mellett ki vonhatja kétségbe a küzdelem és előretörekvés érdemét?

Ez előretörekvés életjelensége gyanánt üdvözölhetjük szélely bérceink között az országos gazdasági egylet első vándorgyűlését, adja az ég, hogy az ott elszórt eszmék termékeny földbe hulljanak jobb jövődönk számára.

Bukuresti levél.

(Saját tudósítónktól.)

1871. october 6.

(L.) XXXV. A román journalisták congressusának eszméje még sem ejtett el s különösen az itt megjelenő Columna lui Trajan, Telegraful és Poporul igyekszik minden erőből támogatni azt. Daczára a nevezett lapok szerkesztőinek érzelmeiben és elveiben nyilatkozó nagy különbségnek, mégis egyidőre fusio jött létre közöttük, s bizottmány-

nyá alakulván, a congressust e hó 13-dikára tűzték ki. A fővárosban megjelenő többi lapok s különösen a Romanul nagy tartózkodással szólnak e kérdéshez, legfőképp azért, mivel ők az összes román sajtó részvételét pártolák e congressusban, míg a nevezett három lap cikkeiből a fővárosi exclusivitas igen is kirit. Mindemellett is azonban a jassyi lapok már is majdnem bizonyosra jelezték részvételüket, míg a vidék többi lapjai még nem nyilatkoztak.

Carp ur, Romania bécsi politikai ügynöke jelenti, hogy a Stroussberg-féle vasúti kötvények ausztria-magyarországi tulajdonosai comitevé akarnak alakulni, mely meghatalmazottak által a németországi és anglia ilyeszerű comitékhez csatlakoznék, hogy aztán mélyebb tárgyalásokba ereszkedjék a román kormányval. Mint ön már tudni fogja, arról van szó, hogy a Stroussbergnek adott engedély fölbonthatás és utólagosan átengedtesse a kötvénybirtokosok fő-syndikátusának, még csak ezután megállapítandó feltételek alatt. E feltételek közül a leglényegesebbek bizalmasan már be vannak terjesztve a kormányhoz. A végérvényű megállapítás és a kötbendő egységesség megerősítése természetesen a törvényhozó kamarától függ, s ezek már épen ezért össze is vannak hívva e hó 17—29-dikére.

Báró Offenberg, az orosz főkonsul, immár visszatért szabadság, — illetőleg hivatalos utjából, s átvette az ügyek vezetését. E diplomata kormányának korlátlan bizalmával dicsekszik s névszerint az Ignatievvel s e mellett, mint német származású és igen simulékony magaviseletű uri ember, a porosz államférfiak szemében is meglehetősen grata persona. E kétszeresen előnyös constellatiók közepett járta meg gasteini és salzburgi utját, épen az ottani nagy találkozások idején s mint jól értesült körökben hallszik, bővséges információkat hozott magával a berlini kabinetnek Romániára vonatkozó megállapított tervei felől, melyeket saját kormányának intencióival annak idején, bizonyára ügyesen fog combinalni. Offenberg orra sokkal finomabb szaglásu, hogysen a netán kínálózó jó alkalmakat elszalasztaná és hogy igen érdekes adatokat ne jegyzett volna az osztrák politikának keletre irányzott intenciói felől is jegyzőkönyvébe.

Távrolról se higgye ön, hogy talán igen nagy fontosságot tulajdonítok egy Bukurestben állomásozó diplomatiai ügynöknek. Offenberg a többiek közt egyike az aldunai panslav propaganda fő-faiseureinek, e mellett oly alapos tér- és emberismerettel dicsekszik, hogy többi collegái, s legkivált az ujan érkezők, szintugy versenyeznek k ö z e l b b i i s m e r e t s é g e s k e g y e után, hogy az ő grátiájából aztán jól értesült (?) jelentésekkel szolgálhassanak saját kormányuknak. De nem üzőm-fűzőm e kérdést s itéljék meg mások, ha jó forrás-e ez épen az osztrák-magyar jelentés-tételek számára?

Legközelebb alakult itt egy olvasó társaság — részben irodalmi, részben politikai klub — „Uniunea liberala” czim alatt. Holnap lesz az eddig gyűlekezett tagok nagygyűlése s ez alkalommal fogják a Ciocarlan, Petresku és Buesku urak által szerkesztett alapszabály-tervezetet megvitatni és megállapítani. Ezekre vonatkozólag már a kezdet előtt is botrányos polemia fejlett ki Buesku és Rosetti a Romanul kiadó-tulajdonosa és főszerkesztője közt, mivel az utóbbi nyilvánosan kosmopolitismus és francomania vádjával illeté a javaslat-készítő bizottmányt. A vita, mint hallszik, a közgyűlésen fog kiegyenlíttetni.

Az itteni kormány a Konstantinápolyban előfordult cholera-esetek következtében Galaczban tíz napos vesztézárt szabott a Törökországból Sulinán át érkező hajókra. A török részről Varnában van a zárlat föllállítva.

BELFÖLD.

A kolozsvár-városi képviselőt folyó october hó 6-án tartott közgyűlése.

Városi főispán Filep Sámuel elnökölte alatt az ülés d. u. 4 órákor az utóbbi (sept. 13—14-ki) két közgyűlés jegyzőkönyve hitelesítéssel kezdődött, mely után a m. kir. igazságügy-minister felhívása folytán a helyben felállítandó kir. törvényszék életbeléptetésének elő-munkálataiban a ministeri bizottság segédkezni öt tagu bizottság nevezetett ki.

A közmunka- és közlekedési ministerium

leiratát az állami ntéskészítéshez hordott kavics fuvarainak a városi vámfizetéstől mentesítése iránt nem találta a közönség teljesítésbe vehetőnek, miután a vámbérlő a szóban levő illetékek szedhetőség felsőbbleg is megerősített szerződvénye értelmében igényli, s ez ügyben bekövetkezheto bonyodalmak elkerülhetése végett a ministeriumhoz felvilágosító tudósítás fog intéztetni.

A helybeli m. kir. pénzügyigazgatóság egy igen sajátos értesítése került szönyegre. A város ugyanis bor- és husfogyasztási adójának váltása iránt az említett hatóság felhívására vele egyezkedvén s a fizetendő összeget a következő három évre 35 ezer frt évi mennyiségben, a beszédesi százalékok leütése mellett, ki is egyezvén, most a pénzügyministerium, bizonyos pesti kereskedők hivatalan offerálja nyomán a városra izen, hogy ha ez adókban évenkénti 37 ezer forintot nem fizet, mennyit ama kereskedők kéz alatt megajánltak, az egyezményből semmi sem lesz. Ez eljárás felett több képviselő fejezvén ki méltatlankodását, határozatba ment, hogy miután a város az előbb követelt egyezkedés utjáról magát erőszakkal látja leterelve s egy idegen offertalapján, melynek, miután a fogyasztási adókra árverezés hirdetve nem volt, helye itt nem is lehet — tetemesen fölemelt adózással sujtatik: a kívánt összeget már most nem mint alkudozó fél, hanem a felsőbb parancsszóra meghajolni kénytelenülve fizeti meg; de egyszersmind feliratban fogja a pénzügyministerium előt mind ezen, mind amaz önkényszerű másik eljárás felett is fájdalmit nyilvánítani, hogy az imigy fölhágtatott adókból még a beszédes költségeire törvényileg biztosított százalékok sem lének engedve.

Mátrai Ernő „A kolozsvári egyetem mint kulturai szükséglet” czimú ép most megjelent művét mutatván be, minthogy városunk ez intézet életbe léptetése ügyében az orsz. képviselőháznál kérvényezni fog s a hazai törvényhatóságokat is pártolásra kéri föl, az említett munka mintegy 4—500 példányát a közönség megvásárolni határozta.

A város több perügye kerület szakbizottmányi javaslatok folytán elintézés alá; név szerint Déési Ferenc ellen 1850-beli pálinkahaszonbér hátralékáért folytatott s ítéletesen elvesztett kereset, az alperes 100 frt boltbére megtérítésére s az ingóságai elárverezéséből befolyt 149 frt, valamint biztosítékul bennlevő 6000 váltó forintot köteleve kiadásával beszüntetve, — Csulak Dánielnek a káposztás berek 1864-ki utolsó félévi haszonbéré, miután a vízár e föld egész természetét elmosta volt, 137 frt 55 krban elengedve, — Domján Miklós ügyvédnek pedig a város felső jósági egyik pere viteleért 30 frt törvényszéki költség megszavazva lettek.

A gázvilágítás vállalkozói kérvén magokat felmentetni azon terhelő feltét alól, melyet a város a világítás életbeléptetésére több engedett új határidő kitűzésekor szabott ki s mely szerint ennek meg nem tartásával összes vagyónuk a városnak lett volna esendő: a képviselő, az illető külön bizottság javaslatára, tekintve hogy a gázvilágítás megkezdődése már csak napok kérdése s hátralevő munkáit is gyorsan befejezni magok a vállalkozóknak áll legnagyobb érdekében — a fennebbi rendszabálytól elállott.

„Kolozsvár történeté”-nek kinyomott s a város mint kiadó rendelkezésére fenntartva volt 100 példányát Jakab Elek a pályanyertes szerző, néhány híjján, melyet a kormány s a lap-szerkesztőségek számára köteles példányokul küldött szét, beszolgáltatván s ez utóbbiakat is kérvén a város illetékebe tudatni: bizottság nevezetett ki, mely számba vegye azon testületek s helyeket, hová a városnak tiszteletpéldányokat kell küldenie, s ha ez után a 100 példányból még jut, a szerzőtől kiosztott köteles példányok csak ekkor fogadtatnak el a várost illető mennyiségben; a szerző azon további kérései, hogy a város e munka megvételét a hazai törvényhatóságoknak s a helybeli ipartestületeknek is ajánlaná — nem találta pártolásra, miután a mű önmagát ajánlja s az iparos társulatoknál a kellő lépéseket már a szerző is előbb megtette.

A sétatér utcájában a volt löporos bástya terén több □ ölnyi közhely volt Bauer és Páncokczy szomszéd telektulajdonosoknak becsúár szerint átengedve, melynek befizetésére a tanács határidőül a folyó évi Sz.-Mihálynapot akkép tűzte ki, hogy elmulasztás esekére az egész vásár semmisnek lesz tekintve; miután a vásárlók, némi összeg befizetése után, több

száz forint hátralék törlesztésére, az egyik fél s a másik majdnem két évi határidőért folyamodtak újabban: a képviselő a vásárt megsemmisíti s ezen igen becses közhelyek visszavételét határozta el.

A Széchenyi-terre vezető kis szamosi ügynevezett Tauffer-hidnak, mely megbomlott állapota mián kijavítást igényel – megerősítése és kiszélesítése lett megszavazva, 400 s néhány frt költséggel.

Bocskor Mihálynak a nagy kaszárma szomszédságában eladóvá tett telke iránt alkudozni, miután e telek birtoka a lakatya nagyobb építésénél hasznos lehetne — polgármester elnöksége alatt öt tagú bizottság nevezetett ki.

Végül ifj. Ákoncz István ügyvédi oklevele kihirdetése után a közgyűlés esti 6 órakor szétoszlott.

Déva, 1871. oct. 4-én.

A dévai realiskola megnyitásának ünnepéről jövőnk. Lelkem honfiai örömmel van eltelve, hogy e napot s ez ünnepélyt megérhettem. Pont tizenkettőkor, miután a tanuló sereg az ő felsége nénapjára tartott istentiszteletéről a tanárokkal visszatért, megénk lelkes főispánja a tanoda termében megjelenén, az ünnepély szépségű hallgatók jelenlétében a következőleg folyt le. Jordán Domokos az iskolatanács elnöke üdvözölte főispán ő méltóságát személyében a megyét, köszönetét fejezte ki a kifejtett áldozatkésztséget s bemutatta az iskola tanárait és növendékeit. Ezután az iskola derék igazgatója fejtegette egy sok gonddal készített jeles beszédben a realiskola szükségességét hazánkra s legközelebb Hunyadmegyére nézve. Nem írok többet felőle, mert remélem, hogy a „Kelet“ tárczája hozni fogja. Csak annyit mondok, hogy mindenkit meghatótt e szép beszéd. Majd a kis Kéméndi István üdvözölte egy csinos beszédben az iskola-tanácsot, a tanári kart és hallgatókat. E tíz éves fiu, ha lsten megtartja, egykor mint kitűnő szonok fog feltűnni kortársai között. Ezután Barsai László főispán ő méltósága kötötte szívökre a tanulóknak a szorgalmat és ájtatnoltságot a szülők legdrágább kincseit a tanári karnak. Az ünnepélyt ismét Jordán Domokos ur rekesztette be, megköszönvén a hallgatóságnak a megjelentést. Egyszerű de ép azért lélekemelő volt az egész ünnepély. A tanítás holnap már elkezdődik: 26 tanuló van eddig is beírva s e szám folyton növekedik.

A dévai képezdében e hó 3 és 4-én folytak le a felvételi vizsgák. Négy visszautasított. Teljes ellátást kap 30 ifju, segélyt 14. A létszám tehát 44, ebből 15 román, a többi magyar.

A dévai képezde tehát a sz. kereszturi után ma a legnépesebb, sőt ma is négyen sürgönyöztek Sz.-Keresztúrról, de fájdalom egész ellátást ma már nem adhatunk. A magyar és románnyelv mint tantárgyak egyfor-

„KELET“ TÁRCZÁJA.

Veterán magyar írók,

(Egy kis irodalomtörténet.)

„Irodalmunknak ismét gyásza van! X. Y. meghalt. Benne a magyar irodalomban egyiket veszít a buzgó veteránoknak, kik még újjászülése szakában közreműködtek emelésén.”

Hányszor olvastuk már a fentebbi, vagy a fentebbiekkel hasonértelmű sorokat egy egy lapunk gyászkeretében; hányszor hallottunk már irodalmunk veterán bajnokairól, kiknek gárdája oly rég fogy és még sem apadt ki, s mint maga a nemzet „megfoggya bár, de törve nem él — e hazán.”

Tán nem lesz érdektelen, ha egy kis szemlét tartunk e veteránok fölött. Ha számba vesszük, kik ők, irodalmunk legrégibb bajnokai, s merre van litteraturánkban hazájuk?

Aligha csalódunk, ha irodalmunk Nestorának Katona Diénest tartjuk. Az öreg piarista atyát, ki még 1782-ben született s még ma is nem egy kertészeti cikket ír gazdasági lapjainkban. Ez a kedélyes öreg ur szakmája, melyet ma is a legnagyobb passióval űz a sátorallja-új helyi zárdában. Számos művei közül a következőket tette közzé: „Értekezések a szeid gesztenyefáról, borok királyáról, magyar theáról és a magyar indigóról”, „a dnyészetről”, „Növény-honosításról” s. t. b.

Katona után legidősb írónk alighanem Erdélyben lakik s az öreg Péterfi Károly

*) Elméskedő t. munkatársunk egy-egy tuzó ki-
jezésének elnézését kéri a szerk.

mán kötelezők minden ide belépő ifjura. Gr. Kun Kocsárd ő méltósága 20—20—forint jutalmat tűzött ki a magyar fiuknak a románnyelvre és a románoknak a magyarnyelvre s e hazafias áldozat megtermendi áldott gyümölcsét: a testvéries egyetértést. Adja is az ég!!!
D é v a v á r y.

Mikó Mihály

elnöki megnyitó beszéde a m.-vásárhelyi vándor-gyűlésen.

(Folytatás.)

Mily mélyen kellett azonban a gazdasági egyesület szükségessége iránti meggyőződésnek az erdélyi hazafiak keblében gyökereznie, azt igazolja azon körülmény, melynélfogva éppen akkor, midőn hazánk alkotmányos egét éjnek sötéte borítá, midőn a szabadság földünkéről messzi elköltözött, s nemzetünk önkéntes térlenségre kárhoztatta magát, éppen akkor, midőn minden egyesülés gyanakodó szemét vont magára azoknak, kiknek az erőtelen megoszlás, a közös szolgaság érdekében óhajtható volt, éppen akkor új életre hívták a már enyészetnek átdott gazdasági egyesületet, s az 1853-ban Kolozsvárt tartott e tárgybéli értekezlet következtében az egyesület 1854-ben febr. 26-án Kolozsvárt gr. Mikó Imre elnöksége alatt tartott gyűlésben formászerint megalakult. Nem fogom a t. gyűlés figyelmét fárasztani hosszúság és részletes előadásával az egyesület évenkénti működésének s azon munkásságának, melyet az újabb gazdasági eszméknek a gyakorlat terére átvitele körül kifejtett, csak röviden kívánom megemlíteni, miszerint az egyesület 1854. az első termény s 1857-ben az első állatkiállítás rendezvény, ezt évől-évre több-több állat-és terméstárlat s ezek között az 1859-ben itt M.-Vásárhelyt rendezett tárlat követte.

1855-ben létrehozta az egyesület az évről-évre rendszeresen folytatott borászati körutat s később kifejlődni segítette a pince-egyesületet.

1856 után fordította figyelmét a selyemtenyésztésre, maga nagy eperfa-iskolát rendezett be s mások által is országsszerte beállított.

1856-ba vette meg az egyesület a mostani nagy-utcza szőlőt és köztelkének egy részét.

1862-ben a köztelket az Eszterházi-kert megvétele által mostani alakjára kiegészítette.

Ez idő óta az egyesület a párisi és bécsi kiállításokon feltűnő szerepet vitt boraival, nem kevésbé néhány terménnyel is.

Itthon pedig befolyásával a kolozsmonostori gazdasági tanintézet felállítását segítette elő.

Megvalósítandókat tartom, miszerint az egyesületnek jelenleg van 263 alapító- s 234 részvényes tagja. Tőkéje ingatlanban, urbér, papirosokban és magán kötelezvényekben 59,000 frt évi költségvetése 3600 frt.

lesz. Ő még 1790-ben született Sónváradon, s ma M.-Vásárhelytől él, hol közelebből is egy kötet prédikációt tett közzé. Szakmája főleg a bölcsészet, melynek hazánkban meghonosítása körül „A Filozofusok és a Filozofia Historiája” művével s bölcsészeti műszavak alkotásával érdemesült. Fenczimzett műve Maros-Vásárhelytől még 1833-ban jelent meg, második kötetét mintegy 3 év előtt nyújtá be az akadémiához, melynek 1834. óta levelező tagja.

Nem sokkal fiatalabb Péterfinél Pótharasztról astronomia s meteorologia, az időjós Bailla Károly. Még 1792-ben született Nagy-Körösről. Az akadémiának 1839 óta tagja. Egykor süriin dolgozott az Aurórába, Hebe, Urania, Aspasia-ba, a Kémlőbe, Tudományos gyűjteménybe, s még Pakh Albert idejében a „Vasárnapi Újság-ba”. Még ma is lesi az időjárását Pótharasztról, s morog az akadémiára, mely az ő tudományos rögeszméit nem jutalmazza a kellő applausussal.

Nem mai legény Vezérle Gáspár egri kanonok, Lonovics egykori tanártársa, a theologiai író sem, ki az 1794-dik év utolsó napján pillantá meg a napvilágot. Egykor híres prédikátor volt, s az irodalom terén is kiadott szent beszédeivel szerzett magának nevet. Ma theologiai babérjain s a kövér egri kanonokság stallumában pihen.

Nála szorgalmasab a kevéssel ifjabb Fábrián Gábor, ki 1795-ben született, az akadémiának 1832 óta levelezője, 1835 óta rendes tagja, a Kisfaludy Társaság egyik alapítója. Fábrián fáradhatlan nyelvész és lankadatlan műfordító, ki csak tavaly is Lukretiusnak „De rerum natura” munkájával gyarapította irodalmunkat. Neki köszönjük Hensius, Ossiant, Tocqueillet, Cicero. Vajha aradi magányában még

Es most ha azt kérde valaki: „megfelelt-e az egyesület hivatásának?” 17 éves működése idejéből mutat-e fel eredményt, mely létezésének szükségességét igazolja? habozás nélkül azt felelhetjük: „Igen is, mutat fel eredményt, igaz, nem annyit, mennyit a kormányok és nemzet lelkesült pártfogása gyámolítása mellett lehetett volna, de sokkal többet, mint a meny-nyit elhagyatott helyzetétől várni jogosítva volnánk.

Mint említém, gazd. egyesületünk ujrászülése hazánk elnyomtatásának korszakára esik. Az országos vesztések közös fájdalma alatt egyesült nemzet részvétellel és szeretettel karolt fel az új intézvényt, igaz, de mit várhatna az az idegen kormánytól azon korban, midőn az egyesületek lépései gyanusítva, törekvései ellensúlyozva voltak.

Midőn pedig az üldözés kora elmúlt, akkor ismét a közönség részvéte kezdett hanyatlani, hiszen, ki nem tudja, hogy a magyar csak az elnyomtatásban tud egyesülni, lelkesülni és áldozni?!!

A mi a jelenkort illeti, nem tagadhatjuk, hogy országgyűlésünk és kormányunk, úgy a népnevelési törvény alkotása és életbeléptetése mint gazdasági és ipar-intézetek felállítására s a gazdák és iparosok kiképezése körüli segélyezéssel gazdaságunkat és iparunkat szintugy, mint kereskedésünket őszinte pártolásra alá vette, s annyit tett e téren, mennyit legjobbakarattal ily rövid idő alatt tenni lehetett ott, hol nem csak haladni, de századok mulasztásait is helyrehozni kell, mindamellett, ha magunkat hiu ábrándokban ringatni nem akarjuk, el kell ismernünk, miszerint mindennek gyümölcse országgyűlésünkben izlelhető még ez ideig alig volt. Azon óriás forgalomnak, uraim! mely a főváros utcáin és Dunáján bámulatra ragadja a szemtanút, hozzánk csak zaja, csak hire juthatott el; ha geográfiai fekvésünket s régi elhagyatottságunkat figyelembe vesszük, meg kell győződnünk, hogy másként ez eddig nem is lehetett, hiszen ki nem látja át, hogy az értelmességet, mely generációkon átvezetett népneveléssel emeltethetik csak kellő magaslata: sem törvényynyl, sem kormány rendletekkel egyszerre oda emelni nem lehet.

Mindezekből világosan kitűnik, hogy noha hazánkban a közelebb lefolyt években a földmívelés és ipar általában véve, tekintélyes lendületet nyert, a ki azonban ezt országgyűlésünk gazdasági állapotának megítélésére akar-ná felhasználni, s a ki ezért azt kíváná kétség alá hozni, hogy Erdély földmívelése és ipara felemelésének tekintetéből gazdasági egyesületünk további fennállására, sőt több gazdasági egyesületekre, ipar- és gazdasági intézetekre s ezek által felbresztendő szorgalomra, munkásságra és versenyre van szükségünk, azt uraim, egy részrehajlatlan pillantás Erdély állapotára, az ellenkezőről fogná meggyőzni.

(Folytatása követ.)

Országgyűlés.

Pest, október 7.

— A képviselőház pénzügybizottsága ma a vallás- és közoktatási minisztérium költségvetését vette tárgyalás alá. A czimszerinti tárgyalás megkezdése előtt a bizottság tagjai általánosságban kifejezték nézeteiket a költségvetés körül és felvilágosításokat kértek azon intézkedések iránt, melyeket az 1870-ki költségvetés tárgyalás alkalmával a képviselőház által hozott határozatok foganatosítása tekintetében tettek.

A költségvetés I. czimének (központi igazgatás) tárgyalásánál a bizottság a képviselőházban javaslatba fogja hozni azon határozat fenntartását, melynek értelmében a ház már 1870. február havában kimondotta, hogy a közp. igazgatásnál alkalmazott tisztviselők létszáma lehetőleg leszállítassék és a számfelveti állomások őrésedése esetén többé bé ne töltesse. E határozatból kiindulva a bizottság a 11-ik osztálytanácsosi állomást, mely mint számfelveti volt a költségvetésbe felvéve, törölte, valamint megelégedéssel constatálta azt hogy egy számfelveti titkári állomás mint megszüntetett állomás a költségvetésből a miniszter által már kihagyatott. A segédhivatali igazgató és aligazgató lakbérilletményét a bizottság a mult évben megállapított összegre szállította le. E változások mellett a közp. igazgatás költségei 254,584 frtban állapítottak meg. Fedezetül a közalapítványból 41,785 frt véte-tik fel.

A II. czim (tanulmány igazgatás) alatt a tankerületi főigazgatóságra az előirányzott 28,200 frt elfogadtatik. A temesvári hadpáncsnokság mellett a magyar határőrvidék részére felállítani tervezett oktatásügyi osztály költsége függőben hagyatik, míg az egész határőrvidéki költségekre kerül a sor. A tanfelügyelőségekre előirányzott 232,740 frt s a vizsgáti bizottságok költsége 8500 frttal elfogadtatik.

Tárgyalás alá került a tanintézetek czime, és pedig az egyetem.

Hosszabb tárgyalás után az egyetemi tanárok fizetés-felemelésének elvi kérdése akképp döntetett el, hogy az eddig pótlékul megszavazott összeg helyét, melylyel eddigelő a tanárok fizetése a tandíjak bevételeivel 2500 frt kiegészített, a hittani kart kivéve, jövőre minden tanár rendes fizetése 2500 frt legyen. A bizottság ez uttal nem bocsátkozott e czim részleteibe s a további tárgyalást legközelebbi ülésére halasztotta.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, október 10.

(s.) A német- és Oroszország közötti viszony kérdése újabb időben napirenden van az európai sajtóban. Mióta Poroszország a francia nemzet letiprásával oly szinte megingat-

és annyi litterator veres haragját zúdítá maga ellen?!

A legjobban alighanem kortássa s egykori ellenlábas Szilágyi Ferencz ismeri. A „Mult és Jelen” peesovics lap s az „Unio” szerkesztője, ki ép oly conservativ politikus, a mily liberalis historikus, oly sedatus társalmi ember, a mily dühös antikatholikus kálvinista. Régi legény az irodalomban. 1816-ban jelent meg Kolozsvárt tőle egy „Örm és háladáás” című versezet, emlékül a reformatiónak háromszázados ünnepére, 1818-ban az Erdélyi Múzeumban „Franklin Élete” és „Példák Franklin írásmódjára” című dolgozatokat tett közzé. Azóta nem egy lapot, zsebkönyvet szerkesztett, természetes munkát írt, s ir nagy pensiója és öreg kora dacára ma is ifju erővel. Kéziratban és sajtó alá készítve is számtalan derék műve hever fiókjában: Az erdélyi tanügy a 18-ik század közepén, b. Bajtai József erdélyi jr. kath. püspök, Az 1781-diki nagyszabeni országgyűlés, Három kálvinista házasság Erdélyben stb. stb. Éljen és dolgozzék még soká!

Az 1797-esek harmadika Mátrai. A vén éj nem az ifju, a konservativ s nem a baloldali, Gábor és nem Ernő, a nagybátya és nem az unokaöcs. Valódi magyar táblabíró az életben, mint az irodalomban. Vagy nyolcz tiszteletbeli terhes hivatalt visz most is csupa hazafiságból, s műveit is rendre írja haszon nélkül. Még abból az irodalmi generációból való, midőn az író nem honorariumért, hanem pusztá hazafiságból dolgozott. Midőn Kazinczy tiszteletpéldányon kívül egyebet nem kapott műveért és Mátyás Gábor ez első szépirodalmi lapot a „Regelő” és „Honművés” 8 évi tetemes reálfizetéssel szerkeszté csupa buzgalomból. A pesti nemzeti muzeum ritkaságai közt valóban nem utolsó példa a régi, becsü-

hatlannak látszó alakot vetett a német elem állami egységének; mióta Németország épen a közelmúlt háború rendkívüli eredményei folytán fenyegető hatalommá fejlődött egész Európára, de különösen legközelebbi szomszédjai s ezek között a nagy éjszaki birodalomra nézt: azóta a német és orosz birodalom közötti viszony eshetőlegesen alakulata egyikét képezi a jövő politikája legfontosabb, legnagyobb horderejű s legtöbbet vitatott kérdéseinek.

A szalzburgi és gasteini értekezletek, — vagy ha tetszik csak találkozások, — újabb tápanyagot nyújtottak a kérdésnek. Közlebb-ről a tekintélyes augsburgi „Allgemeine Ztg.” tessz közé az irányban berlini levelezőjétől egy figyelemreméltó cikket.

„Jó hosszú idő előtt — írják a lapnak oct. 3-án Berlinből — irtam önnek, hogy Bismarck herezeg, azon tagadhatatlanul nagy szolgálatok daczára, melyeket Oroszországnak a jó-akaró semlegesség követésével Ausztria és Franciaország ellen nekünk tön s azon elismerés daczára, melylyel e szolgálatokért Vilmos császár ostensibilis módon adózott, alapiában csak csekély súlyt fektet az orosz barátságra. Bármennyire törekednek is a bécsi és berlini cabinetek közelfekvő okokból az idegen hatalmak előtt azon valódi indokokat elrejtetni, melyek Ausztria-Magyarország és Németország között öszinte kibékülésre és állandó egyesülésre vezetnek, egy belátó politikás sincs többé kétségben az iránt, hogy az egyik oldalon az 1866 és 1870. vívmányok Franciaország boszúvágyai elleni biztosításának kívánsága, a másik oldalon pedig a belső viszonyok consolidatiojának óhaja s az Oroszország által fenyegetett keleti statusquo fentartása képezték a gasteini és szalzburgi találkozásoknak leglényegesebb, sőt talán egyedüli indokát.

Ezen nézet helyességét most az officiosusok is megerősítik, kik Oroszországról mindinkább hidegebb hangon szólnak s Oroszországnak az általános védkötelezettség által győnygített véderjét tárgyzó értekezéseiket azzal végezik: hogy, ha a keleten bonyodalmak keletkeznek, Oroszországot nem szabad nagyon veszélyes hatalomnak tekintenünk. Vezérköreink ugyanis azon nézetben vannak, hogy az általános védkötelezettség elfogadásával a bontó elemek oly mérvben hatolnak a hadseregbe, hogy az orosz véderőt, mely a válságban már most sem felelt meg a róla alkotott képzeteknek, teljesen meg fogják semmisíteni.” Közöltük a levelet, mint érdekes s úgy látszik a porosz sajtóbureauból jövő nyilatkozatot a gasteini-szalzburgi értekezletekről. De tartalma csak cum grano veendő, mert levelező néhol a képzelenségig menő túlzott álláspontot foglal el.

Franciaországból legújabb hír, — ha ugyan nem dementirozók, — az, hogy a sokat hányódott elsassi vámszerződés útjában álló akadályok el vannak hárítva. És pedig ujra Franciaország az ki meghátrált, most a francia kormány állítólag elfogadta a német részről követelt módosításokat. Szegény franciaország? ki hitte volna, hogy egykoronanyira aláhanyatlak régi dicsőségének hatalma, hogy még másodrendű kérdésekben is mindig neki kelljen meghajolnia? A berlini távirat szerint, mely a hirt adja, Delbrück érdeme főképpen, hogy az ügy végmegoldást nyert.

letből fáradó magyar tudósok e csaknem utolsó mohikánja, a budapesti hangszegyleti konservatorium alapítója e veterán akadémikus.

Némileg egy fából van a vén Mátraival faragva Jakab István is. Hajh ki ő? — kérdi nem egy ifjabb olvasónk, ki aligha hallotta e veterán írónak nevét.

Ai nap nem több, mint a m. kir. helytartótanács Budán élő nyugalmazott tanácsosa, akadémiai tag — egykor a nemzeti színház legmunkásabb írója volt. Roppant termékeny, kevésbbé szerencsés. Írt vagy 40 eredeti szín művet, melyet ma pókháló fed, fordított vagy 70 drámát, melyek közül egy-egy néha mégis színrekerül.

Midőn látta, hogy drámai művei rendre elhullanak — marhadógról kezdett írni. Oktatást a marhadógról (1836), a Pestis elleni közbátorsági rendről (1837, Marhavész elleni új gyógymódról (1839.)

Finis coronat opus. A múlt században született magyar írók sorát Kubinyi Ágost zárja be, ki 1799-ben született.

Ő azon magyar író, ki ha sok diszt; nem is szerzett irodalmunknak, de önmagának szerzett annyi disztiményt, hogy méltán „keresettik” oly lovagrend, mely felsőkubinyi és olasz Kubinyi Ágostont ne disztisné.

Csak czime 16 sornyi az akadémia Alnanachjában, mely Deák Ferenczet egy sórral abfertigolja. Megjelent műve a bolondgombákról szól.

Egy műkedvelő irodalmár.

A vasárnapi választások iránt nagy érdekesség uralkodik egész Franciaországban, és kétségtelen, hogy e választások eredménye lényeges befolyást fog gyakorolni a kormányforma végleges megalakulására. A megyei tanácsok megválasztásának máskor nem igen volt politikai színezete. Most ellenben minden párt a saját jelöltjeit iparkodik bejuttatni a megyei tanácsokba. A mint már tegnap mondtuk e helyen, a republikánus párt eddigelé a legjobb kilátásokkal bír, habár itt ott a legitimisták is kecsegtetik magukat reményekkel. Nantes városból írják, hogy ott egy frank értékű pénzdarabok keringenek, melyek Chambord gróf arczképét, a hátsó lapon pedig három lilomot tüntetnek föl. Ugyanazon városban egy aláírási ív is közzétetik, melynek aláírói kijelentik, hogy „teljesen Chambord gróf rendelkezése alá bocsátják magukat.” Az orleanisták aránylag vége a legnagyobbban viselik magukat. E párt egyelőre legalább hallgatag látszik elismerni a köztársaságot.

Angliában, a stricke hazájában, nem áll trón és az u. n. mintakormány talapzata, mint egykoron. Az „aranjuezi szép napoknak” vége. A munkás-kérdés, az állam és egyház közötti viszony, az osztályok egyenlősége, a nemzeti képviselő reformja, a hadsereg újalakítása, stb. mind megannyi életkérdés, mely John Bull Spleenes hidegvérét is felkavarta már és szüntelen a megoldást kiáltja füleibe.

A KELET magán-távirata.

Felelőtt Posten, october 10 10 ó. — p. d. e.

Érkezett: oct. 10. 11 ó. — p. d. e.

A bécsi hivatalos lap a cseh kiegészítési javaslatot a kiegyezésre nyújtott első elfogadható alapnak tekinti; a kiegyezés a reichsrath útján történni. A cseh országgyűlés a feliratot elfogadta mellékleteivel együtt.

Lambrecht francia belügyér szívbajban meghalt. A vámkérdésben a conventió megkötöttet. A municipiális választások vasárnap mindenütt végbementek. Rosselt a haditörvényszék újból halálra ítélte. Az első ítéletet a semmitőszék megszüntette.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, október 10.

Szomorú jelenség. A cultusministerium az illető tanfelügyelőség fölterjesztésére, Háromszéken nem kevesebb, mint 22 ref. népiskolát illetett a törvényszerű első fokú megintással, miután a tanfelügyelőség szűke és egészségtelenek; a taneszközök hiányosak, tornater sehol sincs, a tanulónak nincsenek könyveik stb. Elég sajnós, hogy épen a legéletrevalóbb s mondhatni legvagyonosabb ország-részben tanusitnak ily közönyös hanyagságot a tanügy iránt azok a reformátusok, kik oly nagyon szeretnek egyházi autonómiájukra hivatkozni. Ha kell nekik autonómia, ne jöjjenek vissza az áldozatoktól s legkevésbbé azon áldozatoktól, melyeket a köznevelés oltárára hoz(ná)nak.

A Magyar- és Erdélyországban munkakeresés végett nagy számmal megjelent, s többnyire a vasuti vállalkozóknál alkalmazást nyert olasz nemzetiségű munkásokkal való elbánás körül fölmerült kíméletlen, sok tekintetben felületes, önkényes és törvénytelen hatósági és magán eljárás ellen a Pesten székelő olasz főügynökség felszólalván, s az ilyen sértő elbánás ellen óvását jelentvén ki, m. kir. belügyminister ur elrendelte, hogy a munkások panaszaik miudig kihallgatás után hozott határozat útján intéztessenek el, s az olasz munkások a személyes szabadságot illetőleg a hazai törvények azon jötkönyságában részesíttessenek, mely minden e hazában élő, s törvényt tisztelő polgárt jogosan megillet; továbbá gond fordítottassá arra, hogy ők egészséges élelemmel látatván el, köteleességükön felüli mértékű munkával ne terheltesse.

A kolozsvári 30-ik számú pótlóvászati osztály a 2-ik és 3-ik huszár ezred számára körülbelül 60 db. lovat vásárol, a ki tehát ily remondákat eladni hajlandó, azt a bizottmányának magyarutczában 414 sz. a. levő irodájában bejelentheti.

A kajántói határon szántással foglalkozott két embert a múlt héten, állítólag két dühös farkas megmárt.

Vörösmarty Mihály költőnk leányát Ilonát Stirrell Lucian frankfurti kereskedő veszi nőül; az esküvő (polgári házasság) Bécsben lesz.

Olvasni nem tudó virilisek. Szegeden alapos kétely merült fel az iránt, hogy a legtöbb adót fizető polgártársak közül egy pár nem rendelkezik az irni-olvasni tudás képességének kellő mértékével. A városi szervező bizottság ezeket meghívatta egy kis examen tételre. — Itt kislát, hogy nem érték azt a mesterséget, a mit az első elemi iskolás gyer-

rek is tud. — Ennélfogva a virilisek névjegyzékéből kitoroltattak. — Egyik azonban mindenképpen be akarta bizonyítani, hogy ő tud írni, olvasni, s valóságos vizsgálatot tett le a bizottmány előtt, hanem a kalkulus mind a szó-, mind az írásbeli vizsgából secundára ütött ki. —

A kolozsvári takarékpénztár részvénytársulat üzleti irodáját az Ákoncz István házába tette át.

Román törvényszéki elnök. A „Federatiunea” szerint, ha arról van szó, hogy egy magasabb állomás román nemzetiségű egyénnel töltessék be, akkor az aspiransok mind románok. Így történt, hogy Bittó igazságügy-minister több erdélyi mgyar informatioja folytán Pára Antalt, egy testestől, lelkestől magyar embert nevezett ki a hátszegi törvényszékhez elnöknek, mint románát. — Nyugodtan alhatik a „Fed.”, mert Pára Antalt mindenki úgy ismeri, mint románát, azon kis különbséggel, hogy politikai hitvallása Macellarius Ratiutól talán eltér.

Az „Albina” kölcsönintézet f. hó 15-kén Szebenben alakító-közyűlést tart, melyen részt fognak venni a Mocsonyiak és Cipariu balázsfalvi kanonok. Ha addig a tőke egészen aláírva nem lesz, az aláírás ideje még egy hónappal meghosszabbíttatik. Eddigél nagyobb részvényesek Mocsonyi Antal 100 részvényt 10 ezer forintig. Mocsonyi Sándor 100, Mocsonyi Eugén 50 s Pap Tudor 50 részvényt. Az aláírók közt vannak Pap László, Váncsa érsek s Olteanu János, lugosi püspök is.

Tüneményes idők járnak! mondja Kakas Márton és tanusítja K. Papp Miklós úr. Legalább a „M. P.” tegnapi számában azt a táviratot olvassuk, hogy e nagy államférfi K. Fehérvárra rándult, ott beszédet tartott a baloldaliakhoz s a párt reményen felelti erélylyel szervezkedik. Elképzelhető, milyen reményeket tápláltak eddig a fehérvári balpárt iránt, mikor Papp Miklós beszéde reményfölttív fokozta az erélyt! Tréfás különben az is, hogy a távirat külön is szükségesnek tartja megjegyezni, hogy — a balpárti erélyes szervezkedés daczára — rend és csend uralkodik. No lám, milyen öszinték. A míg pedig a redacteur en chef Fehérvárt agítal (ki részére? vagy ez csak jondirozása a talajnak?), addig itt a „Magyar Polgár”-t (ma) és Molnár Antal tölti be, a ki Szamosyvárt a 67-iki kiegyezés alapján lép föl követjelölttül. Tüneményes idők járnak!

Egy discret levelező Tordáról minap azt írta a „M. Polgár”-ban, hogy Kassainé maga kötögette és osztotta ki a koszorukat, melyeket az előadás folytán kapott. A „Polgár” szerkesztője kiadta e levelet, a rákövetkező számban azonban megjegyezte, hogy a szerkesztő csillag az illető passus mellől vétésből maradt ki. Most megint egy tordai levelet olvasunk a nevezett lapban; a levél, tisztán látszik, azt hiszi magáról, hogy nagyon elmés, midőn élmelygős hangon és érthetetlen zagvasággal mondja is, nem is, Kassaynéról is, Boér Emmáról is ugyancsak a koszorukötögetést. Uraim, tisztelt elmés (!) levelező urak! bíralják meg önök, ha értenek hozzá, hívérten, kérlehetetlenül Kassainét és Boér Emmát is; ráutsák le, ha tetszik, tagadjanak meg tőlük minden művészetet, — de ne feledjék, hogy a színésznő is — nő.

Makoldi Sámuel, id. polgármester a következő hirdetményt teszi közzé: Mivel az 1871-dik év III. évnegyedére eső adótarozásoknak lefizetésére a törvényes határnap még augusztus hó 15-ikével lelett, s önkéntes befizetések az irt évnegyedre szeptember hó végéig is oly csekély számban történtek, hogy a kényszerű végrehajtás elrendelése vált szükségessé, e város minden adófizető polgára felhivatik, miszerint az 1871-dik év III. évnegyedével együtt eddig hátralékban levő adótarozásait folyó hó 15-ig a városi, adópenztárnál befizetni el ne mulassza, mivel azontul a III. évnegyedre eső mennyiségek után is, az 1870-dik évi LV-dik törv. czikk 3-dik §-lye értelmében a végrehajtás költségeket fizetni köteleztetik. Egyszersmind minden adózó felszólíttatik, hogy adókönyvecskéjét adótarozásának beírása végett — ha még eddig nem tette volna — a városi adóhivatalnál bemutassa.

Magyar színészet.

Alig múlt egy hete, hogy Thalia papjai s papnői visszatértek a nyári saison vidéki Scharajából hozzánk, ide Erdély e színművészeti várára, s már is tisztában lehetünk a iránt, hogy milyen társasággal állunk szemben. Nem jobb, mint a tavali; de nem is épen rosszabb. A drámával meg lehetünk elégedve, ha mindjárt azon hidegrázó tudatban is, hogy a szerelem hőseit egy Krasznai vagy Lenkei fanyalgaiban is kell megismernünk, a mint ez pénteken a „Zarándokok”-ban, ez élénk francia pezsgésű vígjátékban történt, evvel szemben azonban majd teljes kárpótlást nyújtott Kovács, az ő kedvesen szeleburdi, barátjaért mindenre kész királyi testőrében.

A nők közül az új adquisitók Láng Irén mutatta be magát ezuttal, mert Eichner Annát már a „Hamupipókéból” ismerjük. Láng

Irén k. a, elég csinos szinpadí alak, organuma azonban, úgy tetszett nekünk, egy kissé gyöngye. Ez az egész, mit debütja után róla mondhatunk, mert szerepe nem volt oly kidombordott drámai alak, melylyel tehetségét, tanulmányát előlathatta volna. Eichner Anna ezuttal is meggyőződött arról a sok szép jó tulajdonságról, miket a fama előre kikürtölt volt, s előre is olyan sok szép diadalt jósolhatunk neki, melyek bizonyára csakhamar kedvenczév fogják avatni közönségünknek. Ugy látszik, mindennel bír, mi a naiv szerepkör betöltésére képesitenek. Pedig e szerepkör egyike a leg-hálásabbaknak. Ma is igen találóan eltalálta a benső naivságnak a fiatal hölgykedély harmattiszta pajzánsággal vegyült megkapó, élet-hű hangját, s valóban megérdemelte piczike szerepében is közönségének zajos tapsait.

Körsi szintén helyesen fogta fel s adta vissza a derék, becsületes, nem jezsuita pap alakját. De már Erdélyi ur ma is a régi feleszes cothurnusban jelent meg. Hiában! On-revient toujours a ses premiers amours! A többiekéről pedig jobb hallgatnunk. Mert Lenkei és szerelmes! Risum teneatis! Pilippovichné pedig ahelyett, hogy egy törölmetszett jezsuita nőt adott volna, kinek minden szava tettetés és álszenteskedés, egy nyávolygó matronát representált, holott a falura kell mennie álszentjében igen élethiv alakot is láttunk már tőle.

Ha még ezekhez vesszük a régi erőket, kik ma pihentek: Kassait, Kassainét, Mátrait, Fehérvárinét és Szentgyörgyit, ki azonban már nem erő, habár csütörtök este eléggé mutogatta az ő achillesi izmait: készen vagyunk a drámával.

Szombaton (október 7.) Offenbach üres, de parodiálva jóirányu „Kék szakál”-ában láttuk másodszer az operette erőket.

Zajongi ma is dicsőrelesen megállította helyét: ügyes játéka egyesülve kifejezőesteljes énekével, melylyel igen sikerülten tudott pointirozni: teljesen kielégítő volt. Kevésbbé azonban Szilágyiné, ki Boulotteot nem tudta elég masquirozottan visszaadni az ő népies érdekeségében. A többi szereplők közül Szilágyi igen „gemein” volt, a caricatura caricaturája, bojazzói kiadásban; Kassai ellenben Oszkár grófbán ma is olyan eredetileg jellemző alakot nyújtott, a melyeneket ő szokott teremteni.

Vasárnap (október 8.) a „Zsidó honvéd”, ez a bécsi Károly-színház hasonló férczelménye, mintájára összerakolt valami, zsufolt zártszék, földszint és karzat előtt, vontatott előadással; evvel szemben pedig hétfőn szinte üres ház előtt Moreto classikus vígjátéka: „Közöny közönynyel.” Boér Emma „Diana”-ját ismerjük már tavalyról s azon jobb szerepei közé soroljuk, melyekben tehetségét sikerrel érvényesítheti. De ha meg akarjuk vallani az igazat: tavalyi Dianája sikerültebb volt a mainál; a szenvedély fokozatos fejlődésének festését a közöny eleintén való s később tettetett álarca alatt nem tudta oly finom árnyalatu vonásokkal vázolni az átmenetekben, mint tavaly s a lappangó szenvedélyt inkább meglehetősen közönséges kitorésekkel pótolta. Ugy hogy a végén elámulva kérdezte a figyelmes szemlélő: Mi ez! hiszen csak hódított, de azt, hogy nem akar hódolni, nem tüntette ki; mikor felelt ki benne a szerelem szenvedélye, mely őt hűtlenné tette elveihez? Voltak azonban ennek daczára egyes igen jól sikerült momentumai, mint 2-dik felvonás végén; de egész, következetesen minden részletében híven keresztül vitt képet nem tudott alkotni. Aztán figyelemztetjük, jól felfogott érdekében, hogy a büszkeséget, melytől, megvetést s a rokonérzelmek kifejezésére nagyon-nagyon gyenge és inaesthetikus eszköz, mely néha nevétségessé is válhat, az a hirtelen hátravetése a fejnek és a mellnek kidülentése. Ez az attitude, úgy látszik, nagyon kedves előtte, mert gyakran használja még ott is, hol nem a mondott kedélyállapotot kell visszaadnia.

Kovács Gy. és Mátrai B. ezuttal is megoldották feladatukat s az öntudatosan élvezőnek átgondolt, helyesen felfogott és kivitt játékkal igazi művelvet nyújtottak. Különösen Mátrai Moreto kedves, szellemus humorát oly könnyed, minden ízében egészséges alakban adta vissza, hogy csak elismerésünkkel adózhatunk. Csak az a picziny megjegyzésünk van Patyolatjára, hogy néha-néha a finomabb humor, élményéről lelépve, pillanatra bár, közönséges, ugrifüles bohóznak tűnt fel. Pedig Patyolat ettől messze áll. Aztán néha „Erneszt”-ből is idézett vissza emlékünke egyes vonásokat. S. A.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Okt. 9-én 5%. Metalliques 100 frt 58. — Kamat — — 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 68 70. 1860. Kölcsön 98.30. Bankrészvény: 767. Hi telintézet részvények 289. frt. 288.80 London 11 ft. st. 770 frt. 20 kr. Ezüst 118. — Cs. kir. arany 5.70. — Napoleondor 946. 1/3

Urbéri kötvények: Magyarország: 79.50. Temesi 78. — Erdélyi 74. — Horvátországi 86 25.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Az első egészen ujonnan berendezett kizárolag női divat-szövet

kereskedés megnyitása

GÁMENTZY JÁNOS

czég alatt Kolozsvártt,

főtér gr. Teleki Domokos ur háza alatt Karvázy Gyula ur tő-szomszédságába.

Tisztelettel jelentem a nagy érd. t. közönségnek hogy fenirt kereskedésemben legnagyobb választékban és ahoz mérve az árak olcsón számítva a következő cikkek találatnak u. m.

NŐI RUHA-SZÖVET: gyapot-, felször-, ször-, gyapju-, felselyem, fekete és színes selyem kelmékben.

PAMUT KELMEK: percálin-, szöttes-, sinor-, piquet-, sima-, és Barchent-, Nankin-, fényes karton és függöny-szövet; ugyszintén kitűnő jóságú **Sifon** perkal és másnemű gyapot gyolcsok nagy választásba. (340) (2—3)

KENDŐ: fehér és színes zsebkendő-, nyakkendő-, mosó-, pamut-, hárász-, ször-, selyem és gyapju-kendők minden nagyságban és árakban.

VÁSZON: valódi Rumburgi-, Hollandi-, Irlandi-, Créasz és mindennemű házi vásznak, figyelemre méltó olcsó árakban.

ASZTALNEMŰ: pamut és len színes kávézó, kitűnő házi asztalnemű és törölköző-kendő, ugyszintén a legfinomabb sáhos és kamuka asztalneműk.

NŐI-FELÖLTŐK: a legegyszerűbb házi öltönytől a legdiszesebb séta öltözékig.

KIHÁZASITÁSI KELLÉKEK: kész fehérnemű és egyéb ágyneműhez szükségeltető cikkek, paplan-, matrátz-, futó- és nagyszőnyegek ágy és asztalterítők. Ugyszintén szallag-, virág-, csipke és csipke-kelme-, pamut-, trico és hárász harisnya és egyéb kötött hasznos kellékek; és mindenféle béliésnéműk, varó és kötő czérna, selyem és pamut ugyszintén esőtartó, keztyű, lábbeli és rövid áru cikkek nagy választása.

Nagy érd. t. városi és vidéki közönség! Áruiamat első kézből szereztem meg, hogy azok jutányossága és jósága által a n. érd. t. közönség szíves pártfogását magamnak biztosíthassam.

Kolozsvártt, 1871, október 1.

Alázatos tisztelettel:

GÁMENTZY JÁNOS.

HIVATALOS.

P. sz. 3288—1871.

(349)

1—3

Hirdetmény.

Nemes Kolozs megye telekkönyvi hatósága közhírré teszi, hogy Csiki Alajosnak fejrődi hagyatékához tartozó és az „Erdélyi Hivatalos Értesítő” 1718. 1720. 1721. számaiban közhírré tett ingatlan 1871. évi **október hó 20-án** délelőtt 9 órakor mint második árverezési határnapon alórt telekkönyvi hatóságnál becsáron alól is el fognak adatni; miről vásárolni szándékozik az említett számok alatti hirdetésekkel hivatkozással értesítettnek.

Nemes Kolozs megye törvényszéke telekkönyvi hatóságának Kolozsvártt, 1871. október 2-án tartott üléséből.

689. 1871.

(346)

(3—3)

Árlejtési hirdetmény.

A főméltóságú m. kir. igazságügy miniszterium folyó év szeptember hó 26-dikán 15195 sz. alatt kelt kegyelmes rendeletével, a n. enyedi m. kir. országos fegyintézetben szükségessé vált építkezéseket, és pedig az intézeti épület fedélzetének, és a templom tornyának helyreállítását, az ez iránt szerkesztett terv és költségvetés szerint, mely utóbbiban az összes költségek 1855 forint 70 krral vétettek fel, engedélyezni méltóztatván, e helyreállítások biztosítása tekintetéből, az említett fegyintézeti irodában folyó **október-hó 28-án reggeli 10 órakor** nyilvános árlejtés fog tartatni, melyre a vállalkozni kívánók azon kijelentéssel hivatnak meg, miszerint e vállalatához az előirányzott összeg 5%-nak bányapénzzel leendő letétele után, mely a vállalkozó által azonnal 10%-ra lesz kiegészítendő, mindenki hozzá szólhat.

A fennebbi napig az előszámított összeg 10%-val, mint biztosítékkal megterhelt, s az eziránt megállított feltételek értelmében szerkesztett írásos ajánlatok is el fognak fogadtatni, melyek csak a nyilvános szóbeli árlejtés beárta után lesznek felbontandók.

A helyreállításokra vonatkozó műtani iratok a fegyintézeti irodában, a szokott hivatalos órák alatt bármikor is megtekinthetők.

M. kir. országos fegyintézet igazgatósága.

N. Enyeden, 1871, október 4.

NEM HIVATALOS.

Fogorvos és fogművész

PERL BÉCSBŐL

előbbi itt tartózkodásából ösmeretes

A leggyorsabb bánásmód mellett a legjelesebb amerikai modor szerint meglepő szép, tökéletes czélszerű, természetű és tartós mesterséges **fogakat, fogsorokat** stb. a legjutányosabban készít arany- és vulkanitból és **FÁJDALOM NÉLKÜL** illeszti be, a foggyökér eltávolítása nélkül.

(341)

(3—*)

Arany és más töltanyaggal plombiroz, fogműtéseket, **fájdalom nélkül**, a különösen kellemes hatású „**kéjlég**” (Lustgas) alkalmazásával végez és a fogfájdalmat gyorsan és örökre eltávolítja.

Rendel reggeli 9 órától 1 óráig és délután 2-től 5 óráig.

TANÁCSOKAT INGYEN.

Mütermé a Nemzeti Szállodában **36—37 sz. alatt.**

Körutazását minden évben ismétli.

Maláta szappanok

fürdői és pipere használatra

kiváló győgyerővel hatnak az izom-, csont- és idegbajokban (Bismarck herceg, Heydt báró, von Graffenried báróné sat. nyilatkozata szerint) elhárítják a bőr valamennyi tisztátalanságát s a legűdőbb és egészségesebb bőr-szint varázsolnak elé, (a „Wiener medicin. Presse” jelentése szerint.)

Valódi minőségben megrendelhető csak is

Johann Hoff, k. k. concess. Central-Depot,

Wien 11 Kärntnerring 11.

Továbbá kapható: Kolozsvártt Karvázy Gyula, Fehérvártt Csiki Kristóf, Segesvártt Teutsch J. B. Dézen Krémer Sámuel, Gyergyó-Szt.-Miklós Lázár Antal özege és fiaival.

(207)

(10—*)

Nyomatott az év. ref. főtanoda befűvel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

IRODALMI UJDONSÁGOK!!

Stein János erd. muz. egyll. könyvtáros s kiadónál

Kolozsvártt megjelentek s minden hazai könyvtárúsnál

kaphatók:

MAGYAR POLGÁRI

törvénykezési rendtartás.

(1868. LIV. törvényczikk.)

Felvilágosító és utasító jegyzetekkel kísérte GROISZ GUSZTÁV, jogtudor, a kolozsvári m. kir. jogakademián a büntetőjog és a polgári törvénykezés ny. r. tanára, a bírói és jogtörténelmi államvizsgálati bizottságok tagja.

Nagy 8-rét, 662 lap. **Ára 5 frt.**

E munkában az elméleti és gyakorlati iránynak egyaránt elég van téve. A törvény előadása azou sorrendben történik a melyben a törvényben az egyes §§-ok következnek, ezt kívánván a munkának gyakorlati iránya, minthogy ezen előadási rendszer a törvény egyes határozmányainak felkeresését könnyíti;— azonban a törvény minden egyes címét és fejezetét egy általános bevezetés előzi meg, melyben az azon cím- vagy fejezetben tartalmazott elvek megismertetve és kellőleg megvilágosítva vannak, így a munka a jogtanuló ifjúságnak is hasznos tankönyvvül szolgálhat;— végül a törvény eredeti szövegét felvilágosító és utasító jegyzetek kísérik s egyszerűs mind a fontosabb iromány-példák az illető helyeken felvettettek.

Azon körülmény, hogy szerző a munkának megírásával nem sietett, ennek csak előnyére szolgált, mivel így lehetséges lett, hogy a m. kir. curiának mint semmitűszéknék az új törvénykezési rendtartás életbelépte óta hozott elvi jelentőségű döntvényei mindenütt figyelemben tartattak és felhasználtattak, melyek pedig a törvény kellő értelmezésére igen hasznos anyagot nyújtanak, míg a törvény életbeléptével majdnem egyidejűleg megjelent munkák ezen hasznos anyagot merőben nélkülözik.

Magyar helyesírástan.

Tanodai és magánhasználatra. Irta Gergely Lajos, radnóthfai lelkész.

Ára fűzve 80 kr.

A kolozsvári egyetem, mint kulturai szükséglet.

Irta MÁTRAJ ERNŐ. Ára 60 kr.

Községi faiskola.

Alapvonalok a gyümölcsstenyésztésre.

Községek, néptanítók, gazdák számára írta **Kócsi Károly**, a kolozsvári ev. ref. főtanodában a természetrajz r. tanára.

(A szöveg közé nyomott 58 ábrával s egy tervlappal.)

Nagy 8-rét, X. és 200 lap. **Ára 1 frt 50 kr.**

BESZÉLGETÉSEK,

a búza-tultermelés káros volta felett.

Irta MOKRY SÁMUEL. Ára 40 kr.

Handbuch für specielle Eisenbahn-Technik

unter Mitwirkung von Fachgenossen herausgegeben von EDM. HEUSINGER von WALDEGG.

I. Bd. 1. Hälfte: der Eisenbahnbau	6 frt 97 xr.
I. Bd. 2. Hälfte: der Eisenbahnbau	8 frt 87 xr.
II. Bd. 1. Hälfte: der Eisenbahn-Wagenbau	6 frt 97 xr.
II. Bd. 2. Hälfte: der Eisenbahn-Wagenbau	8 frt 87 xr.

Handbuch für Geleise-Anlagen

zum theoretischen und praktischen Gebrauche, nebst Anhang von Formel- und Reductions-Tabellen, bearbeitet von G. ERNST und F. GOTTSLEBEN, Ingenieure. Mit 82 in den Text gedruckten Holzschnitten. Ára 4 frt.

Henry Thomas Buckle's Geschichte der Civilisation in England.

Deutsch von ARNOLD RUGE. 4-te rechtmässige Ausgabe. 2 Bde. Ára 8 frt 55 kr.